

УДК 343.102:343.46

Роман Сергійович НЄДОВ,

*аспірант кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ЩОДО ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Розслідування злочинів здійснюється в конкретних умовах місця, часу, у взаємозв'язку з явищами і процесами об'єктивної дійсності, діяльності фізичних та юридичних осіб, органів влади, правоохоронних, контрольно-ревізійних і інших органів. Усвідомлена і неусвідомлена, а також випадкова дія таких «чинників» на розслідування злочинів формує конкретну обстановку, яка називається слідчою ситуацією [1, с. 92].

Слідча ситуація обумовлюється рядом об'єктивних і суб'єктивних чинників. До об'єктивних чинників відносять: наявність доказової і орієнтуючої інформації; об'єктивне існування джерел доказової інформації і можливість їх встановлення слідчим або оперативним шляхом, а також отримання від них доказової інформації; об'єктивні чинники, пов'язані зі зникненням доказів; сили та засоби для виявлення і фіксації доказів, і орієнтуючої інформації, гласними та негласними методами, що безпосередньо задіяні в цьому процесі, так і ті, залучення яких є реально можливим; чинник протидії розслідуванню; кримінально-правова і громадська оцінка розслідуваної події, яка існує на даний момент. До суб'єктивних – відносяться: рівень підготовки слідчого та інших співробітників, їх практичний досвід; психологічний стан; можливість приймати рішення, цілеспрямовано і методично проводити розслідування, здійснювати слідчі (розшукові) дії, призначати експертні дослідження, постійно змінюючи ситуацію на краще; здібність до реальної оцінки ситуації, до виявлення і подолання чинників протидії розслідуванню; наслідки помилкових дій слідчого [1, с. 93-94].

З'єднання обох груп чинників обумовлює особливості слідчої ситуації на момент розслідування: її зміст і сукупність конкретних умов, в яких повинен діяти слідчий [2, с. 261].

Будь-яку ситуацію умовно при штучному звільненні від ряду чинників, властивих тільки конкретному кримінальному провадженню, можна охарактеризувати як типову. А отже, для її вирішення може бути розроблений типовий алгоритм слідчих (розшукових) дій та інших заходів [1, с. 97].

Р. С. Белкін описує процес використання слідчих ситуацій у розслідуванні наступним чином: «До слідчого поступає повідомлення

про подію, яка потребує розслідування. Він аналізує цю вихідну інформацію, щоб отримати хоча б орієнтовне уявлення про те, з чим він у майбутньому буде мати справу. Склавши приблизне уявлення про подію і керуючись типовими версіями та іншими даними криміналістичної характеристики ймовірного злочину, він проводить початкові слідчі дії, співвідносячи їх коло і послідовність із своїми знаннями про слідчу ситуацію, яка склалась на початку розслідування. Потім зібрану інформацію знову аналізує, складає розвернутий план подальшого розслідування на базі висунутих за уточненими даними загальних і окремих версій і реалізує цей план. По суті, весь процес розслідування складається з почергово змінюваних актів аналізу наявної інформації, вибору відповідних цій інформації прийомів і засобів роботи з доказами і їх застосування». [3, с. 430].

В криміналістичній літературі виділяють такі компоненти слідчої ситуації: 1) психологічного характеру – результати конфлікту між слідчим та іншими особами, прояв психологічних властивостей особи слідчого та їх вплив на одержання інформації та її динаміку тощо; 2) інформаційного характеру – поінформованість слідчого та осіб, які протистоять, у процесі розслідування; 3) процесуального і тактичного характеру – наявність доказів та їх джерела, стан провадження по справі, можливість обрання запобіжного заходу та ін.; 4) організаційно-технічного характеру – наявність комунікацій у процесі взаємодії слідчого та органів дізнання, можливість мобільного маневрування силами і засобами тощо [4, с. 70].

Зупинимося на типових слідчих ситуаціях при розслідуванні злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет.

Аналіз практики розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет дозволив нам дійти до висновку, що типові слідчі ситуації, які виникають в процесі розслідування даної категорії злочинів умовно поділяються на такі, що:

- 1) виникають на етапі початку кримінального провадження:
 - а) кримінальне провадження почато на підставі рапорту інспектора кіберполіції за результатами роботи в рамках оперативно-розшукової справи;
 - б) кримінальне провадження почато на підставі заяви правовласника, потерпілого, контролюючих органів тощо;
 - в) кримінальне провадження почато на підставі повідомлення у засобах масової інформації;
- 2) виникають на початку розслідування злочину:
 - а) наявність ознак, які вказують на вчинення злочину, пов'язаного з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет, але жодного зі злочинців не встановлено;
 - б) наявність ознак, які вказують на вчинення злочину, пов'язаного з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі

Інтернет, а також наявність інформації відносно особи (осіб), причетних до вчинення вказаного злочину, однак затримання такої особи (осіб) може негативно вплинути на процес розслідування;

в) затримання особи (осіб) відносно яких є інформація про причетність до незаконного розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет;

Результати дослідження показали, що кожна з визначених нами типових слідчих ситуацій при розслідуванні злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності з використанням мережі Інтернет передбачає окремий алгоритм дій слідчого та оперативного працівника Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Горбаньов І. М. Особливості методики розслідування кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності : навчальний посібник з інтерактивними елементами. Одеса : ОДУВС, 2016. 218 с.

2. Лук'янчиков Б. Є., Лук'янчиков Є. Д. Типові слідчі ситуації і шляхи їх розв'язання в окремих позазависових методиках розслідування. *Науковий вісник Дніпропетр. юрид. інст. МВС України*. 2001. № 1 (4). С. 261-268.

3. Белкин Р. С. Курс криминалистики: в 3 т. Т. 3: Криминалистические средства, приемы и рекомендации. М. : Юристъ, 1997. 480 с.

4. Белкин Р. С. Очерки криминалистической тактики : учеб.пособ. Волгоград : ВСШ МВД РФ, 1993. 200 с.

Одержано 01.11.2018

УДК 343.1:65.012.8+004

Іван Вікторович ПАНАСЮК,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ

Останнім часом в Україні значну актуалізувалося питання правильного вилучення та огляду електронних доказів.

Їх криміналістичне дослідження потребує:

- спеціалізованої комп'ютерної лабораторії для стаціонарних і виїзних криміналістичних досліджень цифрових носіїв даних;
- групи фахівців, які спроможні проводити дослідження;
- належної взаємодії оперативного працівника, слідчого та прокурора;

- визначених процедур проведення досліджень, що узгоджуються із чинним законодавством;

- оцінки шкоди від вчиненого злочину;

- програмних і програмно-апаратних інструментів для цифрових криміналістичних досліджень;

- методології проведення досліджень.